

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหาย เชิงลงโทษในกฎหมายลักษณะละเมิด¹

ภักดิ์ปริสร์ เรื่องศรี²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมายลักษณะละเมิด มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงจุดเริ่มต้นของหลักเกณฑ์ “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ” นั้นปรากฏพบใน สหราชอาณาจักร มีคำพิพากษาซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานที่ดีในคดี Wikes v. Wood (ค.ศ. 1763) ที่ศาลได้นำหลักการดังกล่าวมาใช้กับการแทรกแซงสิทธิในทรัพย์สินและที่ดินอันถือเป็นการกระทำละเมิดเป็นคดีแรก โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการแรก เพื่อเยียวยาปัจเจกชนสำหรับความผิดต่อเอกชน และประการที่สอง เพื่อยับยั้งความผิดอันอาจกระทบต่อสาธารณชน ซึ่งวัตถุประสงค์ในส่วนนี้แฝงมาด้วยค่าเสียหายเชิงลงโทษ กล่าวคือ กฎหมายมองว่าแม้การกระทำละเมิดจะมีผลโดยตรงต่อเอกชนจากการกระทำของเอกชนด้วยตนเอง แต่อีกด้านหนึ่งเหยื่อกลับไม่ใช่เพียงแค่ปัจเจกชนที่ได้รับอันตรายเท่านั้น แต่ชุมชนก็ได้รับอันตรายจากการกระทำของจำเลยเช่นกัน สอดรับกับเหตุผลต่อมาที่ว่า ค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นสามารถยับยั้งความผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยจะเป็นตัวอย่างทั้งแก่จำเลยและบุคคลอื่นในสังคมไม่ให้เกิดความผิดอย่างเดียวกันนี้อีกในอนาคต มุมมองนี้มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างมาก คือ ความเสี่ยงที่สังคมจะได้รับจากการกลับมา “กระทำความผิดซ้ำ” ของจำเลย ซึ่งไม่ตระหนักถึงความเสียหายที่ตนได้กระทำ สังคมย่อมจะได้รับประโยชน์หากมีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นการเยียวยาทางแพ่ง และเป็นการเสริมความเข้มแข็งของกฎหมายในทางแพ่งด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมายลักษณะละเมิดมีหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาความไม่เหมาะสมของการกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดนั้น เนื่องด้วยปัจจุบันนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยว่าด้วยการกระทำละเมิดนั้น

¹ บทความนี้เรียบเรียงการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมายลักษณะละเมิด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์สุรินทร์ รัตนวราห และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และรองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องค่าเสียหายส่วนใหญ่แล้วแต่มาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายแพ่งคือ การเยียวยาความเสียหายของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดทั้งสิ้นหรือก็คือ ค่าสินไหมทดแทนต่าง ๆ นั้นเอง ซึ่งปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ค่าสินไหมทดแทนต่าง ๆ เหล่านั้นแม้จะเยียวยาทางจิตใจหรือทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดได้ก็จริง แต่ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวไม่อาจป้องปรามการกระทำละเมิดเหล่านั้นให้ผู้กระทำละเมิดเจ็ดหลาบไม่กระทำละเมิดซ้ำอีก หรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำละเมิดในรูปแบบเดิม ๆ จากการเลียนแบบของบุคคลอื่นได้ และถึงแม้ว่าในกฎหมายพิเศษ 5 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2558 นั้นจะได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจวินิจฉัยกำหนดค่าเสียหายซึ่งมีลักษณะเชิงลงโทษอันเป็นการป้องปรามการกระทำละเมิดได้ก็ตาม แต่ก็เป็นการกำหนดไว้ภายใต้กรอบขอบเขตของกฎหมายพิเศษฉบับต่าง ๆ เพียงแคบ ๆ เท่านั้น ส่งผลให้การบังคับใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษไม่ครอบคลุมถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต

จึงเป็นปัญหาว่า ณ ปัจจุบันเมื่อผู้กระทำความผิดในทางละเมิดมีพฤติกรรมการกระทำความผิดที่รุนแรงและอุกอาจกว่าแต่ก่อน การที่กฎหมายลักษณะละเมิดทั่วไปกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดชำระแต่เพียงค่าสินไหมทดแทนเพียงอย่างเดียว จึงอาจไม่เพียงพอต่อการยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำความผิดในทางละเมิดที่มีความรุนแรงและการกระทำละเมิดในรูปแบบเดิมซ้ำ ๆ ต่อไปอีกได้

ประเด็นปัญหาที่สองเป็นปัญหาข้อจำกัดความรับผิดชอบทางละเมิดของนิติบุคคล ซึ่งเป็นอีกปัญหาหนึ่งของกรณีที่ไม่มีกฎหมายบังคับใช้ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมายลักษณะละเมิด คือ ในกรณีความรับผิดในทางละเมิดของนิติบุคคลนั้น มิได้มีบทบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่เป็นการยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำละเมิดของนิติบุคคลไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ความรับผิดในทางละเมิดของนิติบุคคลมีแต่เพียงการกำหนดให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแต่เพียงอย่างเดียวไม่อาจเพียงพอที่จะยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำละเมิดของนิติบุคคลให้เจ็ดหลาบได้ และถึงแม้ในบางครั้งนิติบุคคลจะมีสภาพบุคคลตามกฎหมายอันอาจจะรับผิดในทางอาญาจากการกระทำความผิดของตัวแทนหรือผู้กระทำการแทนของตนได้ แต่โทษที่นิติบุคคลจะได้รับก็มีได้แต่เพียงโทษปรับหรือริบทรัพย์เท่านั้น โทษอื่นที่เกี่ยวกับร่างกายหรือประหารชีวิต จำคุก และกักขัง หากอาจลงโทษแก่นิติบุคคลได้อย่างบุคคลธรรมดาไม่ การลงโทษดังกล่าวจึงไม่อาจเพียงพอที่จะทำให้นิติบุคคลเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดได้ กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันดังกล่าวจึงไม่เพียงพอต่อการยับยั้งหรือป้องปรามการกระทำละเมิดของนิติบุคคลได้ อันอาจส่งผลให้เกิดเป็นความเสียหายจากการกระทำละเมิดแบบเดิม ๆ ของนิติบุคคลต่อสังคมส่วนรวมในวงกว้างได้

ประเด็นปัญหาที่สามเป็นปัญหาลักษณะของการกระทำที่สมควรกำหนดให้ชดเชยค่าเสียหายเชิง
ลงโทษ โดยหลักแล้วค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการป้องปรามมิให้มีการ
กระทำความผิดในลักษณะที่มีเจตนาชั่วร้าย ซึ่งลักษณะการกระทำหรือพฤติกรรมที่สมควรชดเชยค่าเสียหาย
เชิงลงโทษดังกล่าวนั้น ทั้งพระราชบัญญัติความทางลับทางการค้า พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี
ผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2558 ทั้ง 5
ฉบับ ล้วนมีเจตนารมณ์ในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษอย่างเดียวกันคือเป็นเรื่องการกระทำที่มีเจตนาที่
ร้ายแรงกว่าปกติ โดยมีความแตกต่างกันตามแต่ลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนั้น ๆ แต่
ปัญหาเดียวกันที่พบเจอคือการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงกว่าปกติดังกล่าวนี้ เมื่อเวลาผ่านไปอาจมี
การพัฒนาลักษณะหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง โดยสร้างความเสียหายมากขึ้นหรือน้อยลง ส่งผลถึงการ
กำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้น ๆ ที่อาจไม่เป็นธรรมอีกต่อไปได้

ซึ่งหากต่อมาได้มีการนำเรื่องการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาบังคับใช้ในประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ด้วยแล้ว ย่อมต้องประสบพบเจอกับปัญหาดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายมิได้มีการตีความ
ถึงที่ว่าเจตนาที่ร้ายแรงหรือเจตนาที่ชั่วร้ายนั้น มีกรอบขอบเขตหรือลักษณะอย่างไรเพียงใดจึงจะถือว่าเป็น
เจตนาเช่นนั้นได้อย่างชัดเจน จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องการตีความในการกำหนดค่าเสียหายเชิง
ลงโทษที่เหมาะสมได้

ประเด็นปัญหาที่สี่เป็นปัญหาของการกำหนดอัตราค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งปัญหาที่ปรากฏให้เห็น
ในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษของไทยนั้น เป็นกรณีที่พบในกฎหมายเฉพาะทั้ง 5 ฉบับดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น
โดยกฎหมายพิเศษทุกฉบับดังกล่าวล้วนแต่กำหนดเพดานการคำนวณอัตราค่าเสียหายเชิงลงโทษเป็นจำนวน
เท่าตัวของค่าเสียหายที่แท้จริง ซึ่งแตกต่างกันไปตามแต่การให้ความสำคัญแก่การป้องปรามการกระทำ
ความผิดของกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ซึ่งปัญหาที่พบเจอ คือ ข้อกำหนดเพดานดังกล่าวบางครั้งอาจไม่
เหมาะสมต่อความเปลี่ยนแปลงของการกระทำความผิดหรือพฤติกรรมในการทำความผิดและความเสียหาย
ที่เกิดขึ้น ซึ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและพลวัตรของสังคมได้

ดังนั้น หากได้มีการนำค่าเสียหายเชิงลงโทษมาบังคับใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย
ลักษณะละเมิดของไทย ก็อาจเป็นการสมควรที่จะได้มีการกำหนดอัตราค่าเสียหายเชิงลงโทษให้มีความ
เหมาะสมกับลักษณะการกระทำละเมิดทั่วไป ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้แต่เพียงการกำหนด
เพดานขั้นสูงไว้เป็นจำนวนตายตัวนั้นอาจมิได้ให้ผลดีเสมอ ไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพ
เศรษฐกิจและความเสียหายที่รุนแรงขึ้นจากการกระทำละเมิด

จากการศึกษาค้นคว้าในปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าเสียหายเชิงลงโทษใน
กฎหมายลักษณะละเมิด ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาความไม่เหมาะสมของการกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนทางละเมิด ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ ผู้ศึกษาคิดว่าควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 438 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่ให้ครอบคลุมถึงการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษด้วย โดยกำหนดเงื่อนไขการให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษโดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์และหลักกฎหมายร่วมกัน กล่าวคือ

“มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้ต้องเสียหายได้เสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น ค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอันสืบเนื่องมาจากละเมิด รวมทั้งค่าเสียโอกาสของผู้ต้องเสียหายและความเสียหายทางจิตใจ และค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

1) พฤติการณ์แห่งละเมิดยากที่จะพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด หรือยากที่จะพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง หรือ

2) ค่าสินไหมทดแทนการคืนทรัพย์สินอันผู้ต้องเสียหายได้เสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น และค่าเสียหายอย่างใด ๆ อันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอันสืบเนื่องมาจากละเมิดที่ศาลอาจกำหนดให้ได้นั้น คำนวณเป็นเงินรวมกันได้ไม่เกินห้าหมื่นบาท

ในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคสาม ความต้องปรากฏต่อศาลว่าผู้กระทำละเมิดมีเจตนาร้าย หรือจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด พฤติการณ์ของผู้กระทำละเมิดที่ได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น และพฤติการณ์ของผู้ต้องเสียหายที่ได้เข้าไปมีส่วนในการละเมิดนั้น ทั้งนี้ จำนวนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษที่ศาลกำหนดต้องไม่เกินสองเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่กรณีเป็นการกระทำละเมิดของนิติบุคคลหรือจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดดังกล่าวคำนวณเป็นเงินรวมกันได้ไม่เกินห้าหมื่นบาท ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น

เจตนาร้ายตามวรรคสี่ หมายถึง การกระทำที่บ่งบอกถึงสภาวะจิตใจที่ชั่วร้ายของผู้กระทำคามผิด โดยมีลักษณะของการเลือกกระทำโดยตนรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นแล้ว แต่ก็มีได้ยี่ตื้อต่อผลที่จะเกิดขึ้น และรวมถึงการกระทำที่มีพฤติการณ์ทารุณ โหดร้ายโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลอื่นด้วย”

โดยบทบัญญัติดังกล่าวผู้ศึกษากำหนดเงื่อนไขโดยใช้หลักทางกฎหมายและหลักเศรษฐศาสตร์ร่วมกันตามหลักนิติเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ ศาลจะสามารถให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษได้เฉพาะกรณีที่ผู้ละเมิด

มีโอกาสที่จะพ้นจากความรับผิดชอบ เช่น กรณีที่พฤติการณ์แห่งละเมิดยากที่จะพิสูจน์ว่าความเสียหาย เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ใด หรือยากที่จะพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง หรือกรณีที่ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงต่ำมาก เช่น ต่ำกว่าห้าหมื่นบาท ตามการคำนวณค่าเสียหายเชิงลงโทษตามหลักเศรษฐศาสตร์ แต่ทั้งนี้ก็กำหนดลักษณะของการกระทำที่ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ พร้อมกับอัตราเพดานขั้นสูงของค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้เช่นกันตามหลักนิติศาสตร์ เช่น ผู้กระทำละเมิดต้องมีเจตนาร้าย หรือจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทั้งนี้ โดยควบคุมค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ไม่ให้เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้ ซึ่งในแนวทางนี้ ศาลจะสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้อย่างจำกัดที่สุด เพราะต้องเข้าใจเงื่อนไขทั้งทางเศรษฐศาสตร์และเงื่อนไขทางกฎหมาย

2. ปัญหาข้อจำกัดความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคล ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ ในกรณีเหตุละเมิดเกิดจากการกระทำของนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ควรให้มีการกำหนดเพดานขั้นสูงของค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้สูงกว่ากรณีการกระทำละเมิดของบุคคลธรรมดา กล่าวคือ กรณีบุคคลธรรมดากระทำละเมิดให้กำหนดเพดานขั้นสูงของค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้ไม่เกินสองเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงเพราะการละเมิดนั้น แต่กรณีของนิติบุคคลกระทำละเมิดศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น โดยกฎหมายลักษณะดังกล่าวจะปรากฏอยู่ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสี่ ดังจะได้บัญญัติไว้ว่า “ในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคสาม ความต้องปรากฏต่อศาลว่าผู้กระทำละเมิดมีเจตนาร้าย หรือจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด พฤติการณ์ของผู้กระทำละเมิดที่ได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น และพฤติการณ์ของผู้ต้องเสียหายที่ได้เข้าไปมีส่วนในการละเมิดนั้น ทั้งนี้ จำนวนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษที่ศาลกำหนดต้องไม่เกินสองเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่กรณีเป็นการกระทำละเมิดของนิติบุคคลหรือจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดดังกล่าวคำนวณเป็นเงินรวมกันได้ไม่เกินห้าหมื่นบาท ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น”

3. ปัญหาลักษณะของการกระทำที่สมควรกำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะ คือ ในส่วนของลักษณะของการกระทำที่สมควรกำหนดให้ชดใช้ค่าเสียหายเชิงลงโทษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นนอกจากจะมีการบัญญัติลักษณะของการกระทำความผิดดังกล่าวไว้ในมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ควรจะมีนิยามความหมายของคำว่า “เจตนาร้าย” โดยกฎหมายลักษณะดังกล่าวจะปรากฏอยู่ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคท้ายดังจะได้บัญญัติไว้ว่า “เจตนาร้ายตามวรรคสี่ หมายถึง การกระทำที่บ่งบอกถึงสภาวะจิตใจที่ชั่วร้ายของผู้กระทำ

ความผิด โดยมีลักษณะของการเลือกกระทำโดยตนรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นแล้ว แต่ก็มีได้ยคิดต่อผลที่จะเกิดขึ้น และรวมถึงการกระทำที่มีพฤติการณ์ทารุณโหดร้ายโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลอื่นด้วย” เพื่อให้เกิดความชัดเจน และทำให้การบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวมีประสิทธิภาพและง่ายต่อการทำความเข้าใจให้ทราบได้โดยทั่วกัน

4. ปัญหาการกำหนดอัตราค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ เมื่อค่าเสียหายเชิงลงโทษจะมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องอาศัยความเหมาะสมและสอดคล้องกับทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น การกำหนดเพดานขั้นสูงของค่าเสียหายเชิงลงโทษไว้จำนวนหนึ่งจึงอาจมีประสิทธิภาพ แก่การบังคับใช้ในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่าการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราเพดานขั้นสูงของค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ให้ควรทำเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยการเสนอให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณา หากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบก็จะทูลเกล้าถวายให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และจะมีการประกาศใช้บังคับเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีระยะเวลาขั้นตอนที่สั้นกว่าการตรากฎหมายเป็นพระราชบัญญัติ โดยบทบัญญัติค่าเสียหายเชิงลงโทษตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคสี่ตอนท้ายนั้น จะได้ระบุการกำหนดเพดานขั้นสูงของค่าเสียหายเชิงลงโทษของทั้งกรณีบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลทำนองว่า “จำนวนค่าเสียหายเพื่อการลงโทษที่ศาลกำหนดต้องไม่เกินสองเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา” และ“เว้นแต่กรณีเป็นการกระทำละเมิดของนิติบุคคลหรือจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ศาลกำหนดดังกล่าวคำนวณเป็นเงินรวมกันได้ไม่เกินห้าหมื่นบาท ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่พิสูจน์ได้หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกานั้น” เพื่อเป็นการผ่อนคลายและยืดหยุ่นบทบัญญัติดังกล่าวมิให้มีความเคร่งครัดจนเกินไป อีกทั้งเมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป การวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรายละเอียดค่าเสียหายเชิงลงโทษในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองก็สามารถทำได้ง่ายกว่าการแก้ไขพระราชบัญญัติ

เอกสารอ้างอิง

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง มาตรา 452. พิมพ์ครั้งที่

5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.

ดิลก เสริมวิริยะกุล. การเพิ่มค่าเสียหายเชิงลงโทษเพื่อละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2553.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้ใน

ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2553.